

OBČINA LENART

Trg osvoboditve 7, 2230 LENART V SLOV. GOR.
Telefon: 02/729-13-10, fax: 02/720-73-52

Številka: 620-1/2023

Datum: 16.10.2023

**SEZNANITVENI SKLEP
O RAZISKOVALNEM PROJEKTU HEI-
TRANSFORM**

PREDLAGATELJ: Župan Občine Lenart

GRADIVO PRIPRAVIL: Občinska uprava Občine Lenart

Nosilec: Eva Škrlec

PREDLOG SKLEPA:

Na podlagi 29. člena Zakona o lokalni samoupravi (Ur. l. RS, št. 94/07 – UPB, 76/08, 79/09, 51/10 in 30/18) in 16. člena Statuta občine Lenart (MUV, št. 14/2010, 8/2011 in 31/2017) se sprejme Seznaitveni sklep o raziskovalnem projektu HEI-Transoform.

Raziskovalni projekt HEI-TRANSFORM: Dediščina za vključujočo trajnostno preobrazbo in prihodnost gradu Hrastovec

Transdisciplinarni raziskovalni projekt HEI-TRANSFORM združuje strokovnjake najvidnejših slovenskih izobraževalnih in raziskovalnih institucij s trinajstih področij – od strokovnjakov za dediščinske vede, ki raziskujejo in varujejo dediščino ter skrbijo za njeno prepoznavnost, do ekonomistov, sociologov in strokovnjakov s področja turizma, ki skupnostim pomagajo izkoristiti skriti potencial opuščenih in razvrednotenih stavb, ostalin, območij in krajin.

Na podlagi raziskav, dobre prakse in štirih konkretnih primerov v lokalnem okolju bomo razvili nov pristop, s katerim bodo lokalne skupnosti, investitorji in raziskovalci znali bolje upravljati dediščino, ki je bila doslej brez ustrezne funkcije. Izsledki bodo pomembno izhodišče za vključevanje dediščine v trajnostni razvoj znotraj lokalnih okolij in bodo v oporo vsem, ki vidijo priložnost v prenovi in ponovni uporabi nepremične kulturne dediščine.

Nepremična kulturna dediščina pomeni pomemben kapital za trajnostno preobrazbo Slovenije. Njene izjemne prednosti so poudarjene v vrsti ključnih strateških dokumentov, tako na nacionalni kot na evropski in globalni ravni. Raziskovalni projekt Dediščina za vključujočo trajnostno preobrazbo – HEI-TRANSFORM (Heritage for Inclusive Sustainable Transformation) je temeljna raziskava in hkrati akcijski korak, ki bo lahko osnova za pripravo podrobnejših prihodnjih smernic in konkretnih ukrepov za revitalizacijo območij opuščene dediščine in dediščine s trenutno neustrezno rabo.

Več kot 35 raziskovalcev iz desetih raziskovalnih organizacij (RO) od oktobra 2022 do septembra 2025 pripravlja temeljne raziskave obstoječih razmer na področju varovanja nepremične kulturne dediščine, analizira primere dobre prakse in na štirih konkretnih, izredno različnih primerih zajema obsežen spekter spremenljivk, ki usmerjajo posege na področju ohranjanja nepremične kulturne dediščine, s ciljem povečati njeno konkurenčnost in neposredno vključevanje v razvoj lokalnih skupnosti. Raziskava, ki povezuje deset raziskovalnih organizacij, je nastala pod okriljem Interdisciplinarnega medfakultetnega inštituta Univerze v Ljubljani za trajnostno varstvo dediščine (ITD UL).

Izsledke raziskav bomo soočili s štirimi dejanskimi situacijami in na njih v okviru študij s pomočjo revitlabov preizkusili kar največ različnih orodij. Cilj ni le opredelitev dejavnikov za ohranjanje in oživljanje opuščene dediščine – stavb, ostalin, območij in delov krajin: gre za zasnovo konkretnih vsebin, programov in projektov, ki bodo lokalnim skupnostim služili kot vzor trajnostnega razvoja.

Serijske raziskave, ki povezujejo trinajst področij – arhitekturo, ekonomijo, urbanizem, arheologijo, etnologijo, kulturno antropologijo, umetnostno zgodovino, zgodovino, gradbeništvo, geografijo, sociologijo, psihologijo in turizem – bo upoštevala številne parametre, ki vplivajo na uspešnost ponovne uporabe opuščene dediščine in na njeno vključevanje v aktivno življenje. Pristope, ki se bodo za naše okolje izkazali kot najučinkovitejši, bomo ob zaključku projekta predstavili in jih v obliki orodja – poimenovali smo ga model Kulturna dediščina 4.0 – predlagali v uporabo lokalnim skupnostim, investitorjem in odločevalcem, ki se zavedajo pomena in priložnosti vlaganja v vključujoče in trajnostne rešitve.

Cilji raziskovalnega projekta:

1. Vzpostaviti osnovno raziskovalno infrastrukturo za področje dediščinskih raziskav, ki bo raziskovalcem na voljo neomejeno in bo podpirala transdisciplinarno raziskovanje.
2. Dokazati, da je nepremična kulturna dediščina vir trajnostnega kapitala za uresničevanje zelene preobrazbe in trajnostne prihodnosti Slovenije.
3. Opredeliti vlogo nepremične kulturne dediščine za razvoj manjših lokalnih skupnosti in pokazati njen trajnostni razvojni potencial.
4. Temeljito analizirati obstoječe načrtovalsko-upravljalvske pristope in orodja za revitalizacijo in reaktivacijo opuščene nepremične kulturne dediščine s pomočjo prilagojene ponovne uporabe.
5. Zasnovati in preizkusiti model Kulturna dediščina (KD) 4.0, ki bo nadgradil obstoječe pristope in orodja na področju, ter model Konservatorstvo 3.0 za specifične slovenske razmere, in sicer na način, ki bo vsem deležnikom omogočal celovito primerjalno preverjanje možnosti za prilagojeno ponovno uporabo območij in stavb nepremične kulturne dediščine.
6. Rezultate raziskav in nova znanja prenesti neposredno v študijski proces, kar omogoča vključenost treh največjih slovenskih univerz.

RevitLab Grad Hrastovec

Za oblikovanje modela KD 4.0 smo v projektu vzpostavili eksperimentalni laboratorij RevitLab v štirih lokalnih skupnostih; dva v urbanem prostoru (del historičnega jedra naselja, industrijsko območje) in dva izven njega (arheološko in grajsko območje). Grad Hrastovec z okolico je naš študijski primer grajskega kompleksa, ki zaradi svojega zgodovinskega, družbenega in umetnostnega pomena, pa tudi zaradi izzivov, povezanih s Socialno varstvenim zavodom Hrastovec in prihodnje deinstitucionalizacije predstavlja ključen primer, na katerem bomo razvijali drugačen, bolj povezovalen in prilagodljiv revitalizacije kulturne dediščine.

Za vsako izmed lokacij RevitLabov bodo pripravljene trije variantni predlogi, ki bodo predstavljeni glede na prispevek k trajnostnemu razvoju lokalnih skupnosti in posledično širše k doseganju globalnih ciljev za zeleno preobrazbo. To pomeni, da bomo za vsak projektni predlog pripravili tudi presoje na dediščino, družbo, ekonomijo in okolje. Za vsa območja bomo izdelali v delavnicah s študentskimi skupinami univerz, vključenih v projekt, tri projektne rešitve, ki bodo nastale pod vodstvom z različnih mentorskih skupin. Ta del raziskave je ključnega pomena tudi za uveljavitev novih načrtovalskih praks na področju nepremične kulturne dediščine v Sloveniji, saj bodo eksperimenti soočali raziskovalce z načrtovalci in z različnimi lokalnimi deležniki. Pričakujemo, da bomo razvili tudi nov model sodelovanja med strokami in lokalnimi skupnostmi, ki bo predstavljal temelj za drugačen, sodoben in trajnosten način revitalizacije dediščine, ki bo tako lahko postala tudi eden izmed motorjev trajnostnega in zelenega gospodarskega ter družbenega razvoja v prihodnosti.

Brez dinamičnega in vzajemnega dialoga z lokalno skupnostjo nam ne bo uspelo oblikovati zares uspešnega in uporabnega modela revitalizacije dediščine za prihodnost. S sodelovanjem občine smo oblikovali odbor deležnikov – predstavnikov različnih lokalnih interesov, s katerimi bi se lahko posvetovali, od njih pridobili potrebne informacije in z njihovo pomočjo projekt v nastajanju tudi preverjali. Ko bomo izvajali delavnice na terenu, bomo občino prosili tudi za pomoč pri organizaciji prostora za

pogovor z odborom deležnikov. Vsa posvetovanja z odborom deležnikov bodo potekala na terenu, na ali v bližini obravnavanega območja.

V praksi pomeni odbor deležnikov od 12 do 20 posameznikov, predstavnikov naslednjih skupin:

- Občina in druge javne ustanove (3-5 predstavnikov)
- Gospodarstvo (3-5 predstavnikov)
- Društva in kultura (3-5 predstavnikov)
- Prebivalci iz okolice obravnavanega prostora (3-5 predstavnikov)

Sodelovanje občine Lenart pri raziskovalnem projektu ne zahteva nobenih finančnih vložkov, saj bo projekt zastavljen kot študija primera za naše nadaljnje raziskovanje. Potrebujemo pa organizacijsko pomoč in sodelovanje, saj želimo projekte pripraviti v sodelovanju z vsemi deležniki, pri čemer je posluh občine posebnega pomena. Ključnega pomena je namreč umeščanje vsebin, ki so razvojno zanimive za občino in za lokalno skupnost, še posebej v luči načrtov Zavoda Hrastovec o izselitvi iz gradu. Z raziskavo in konkretnimi projektnimi preveritvami bi tako radi izoblikovali podlago za nove, trajnostno naravnane vsebine tega pomembnega kulturnega spomenika. Sodelovanje občine bi potrebovali pri opredeljevanju vaših interesov, prav tako bi bilo nujno sodelovanje pri identificiranju vseh deležnikov v vaši občini.

Pripravili bomo več delavnic in projektno terensko raziskavo. Delo od septembra 2023 že poteka in bo trajalo do junija 2024. Septembra 2024 bomo v občini Lenart pripravili razstavo s katalogom. Rezultati dela v Občini Lenart bodo skupaj z ostalimi projektnimi primeri osnova, s pomočjo katere bomo v nadaljnjih fazah projekta oblikovali programsko orodje, ki bo v pomoč različnim odločevalcem pri ponovni oživitvi območij opuščene dediščine.

Radi bi, da bi rezultati raziskave, vključno s tremi idejnimi rešitvami, kako v prihodnosti programsko in prostorsko revitalizirati kompleks gradu Hrastovec, pri katerih bo ključno sodelovanje z vsemi lokalnimi deležniki, lahko v pomoč služilo tudi Socialno varstvenemu zavodu Hrastovec in občini Lenart pri prihodnjih upravljaljskih in investicijskih odločitvah.

Doc. dr. Miloš Kosec, vodja RevitLabov

Izr. prof. dr. Sonja Ičko, vodja projekta HEI-TRANSFORM

